СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVIII. Ч. 268. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 17-го ЛИСТОПАДА 1950. No. 268. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, NOVEMBER 17, 1950. VOL. LVIII.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

СУВОРА ЕКОНОМІЧНА КОНТРОЛЯ ЖДЕ НАЦІЮ В НАСТУПНОМУ РОЦІ

Вашингтон, 15 листопада. — Найближчого року жде американців сувора економічна контроля, коли уряд приготовляється видати на потреби оборони 50—60 біліонів долярів. Таке заповідають представники Краєвої Продукційної Влади. Вже тепер ця влада заборонила постачання матеріялів на побудову прилавків в пивних городах і в ресторанах, де відбуваються забави гуртів, що їх звуть „коктейл партіс". Це тільки показчик, в якім напрямі треба вижидати суворих, майже аскетичних обмежень. За цим підуть обмеження для виробу авт, для уладжень забавових місць в роді пливалень і ґолфових майданів, площ для забави в тенніс, прибережних станиць для яхтів і ін. За те влада призначила по 10,000 тон сталі місячно на будову дванадцяти нових кораблів для перевозу руди і інших перевозових кораблів на Великих Озерах. Обмеження на авта прийде тому, що залізо, сталь, алюміній і інші метали треба буде використати для продукції зброї. Загалом приходить час, коли буде заведене на великі розміри пайкування, як це було за останньої війни.

З Дітройту наспіли вісті, що підприємство Форда відправило на п'ять днів 50,000 робітників у фабриці Ривер Руж з уваги на недостачу матеріялів. Робітні для складання виробів вже замкнені і 5,000 робітників відправлено на короткий час. Керівники поодиноких відділів не дають точного вияснення, чому це діється, тільки один одному роблять закиди.

ҐОЛД СВІДКОМ У СПРАВІ БРОТМАНА

Ню Йорк. — Головний шпиг атомових тайн для передачі їх Совєтам, Ґері Ґолд і Филаделфії, був головним свідком проти свого спільника, Абрагама Бротмана, який сидить на лаві обвинувачених перед окружним федеральним судом. Уряд закидає йому стримування виміру справедливости тим, що він дораджував Ґолдові відмовити зізнань перед слідчою судейською лавою. Ґолд працював як біохемік в Пенсилванія Шюґар Компані і звідси викрадав формулки для деяких промислових виробів, які він передавав представникові російського Амторґу, якого пізніше розпізнало Федеральне Слідче Бюро як російського шпига з іменем Сємйонова. Він виїхав до Росії в 1946 р. На доручення Сємйонова Ґолд запізнався з Бротманом в Ню Йорку в 1941 р. і почав йому доручувати різні промислові формулки, які він видістав від американських фірм. Ґолд признався, в федеральнім суді в Филаделфії, що він був посередником між атомовим совєтським шпигом в Англії, д-ром Клавзом Фуксом і совєтськими шпигами в Америці.

ГОТОВЕ МІСЦЕ ДЛЯ ВИРОБУ ВОДНЕВОЇ БОМБИ

Вашинґтон. — Місце для для розвитку водневої бомби вже підібране і впродовж місяця буде подане до прилюдного відома. Едвард Трапнел, помічник директора Комісії Атомової Енерґії, який подав це до прилюдно о відома, заявив, що тільки деякі технічні подробиці не дозволять сказати, де це місце находиться. Одначе комісія не впевняє, чи воднева бомба буде вироблена.

ЖІНКИ ПОКЛИКАЮТЬ КОНҐРЕСМЕНІВ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТИ

Синсинаті. — Законодавців, які надуживатимуть своєї недоторканости і будуть дискутувати безконечно для осягнення своїх власних цілей, наташрувала гостро Об'єднана Рада Церковних Жінок. Делеґатки представляють 70 різнородних протестанських деномінацій. Вони ухвалили вислати цю резолюцію кожному членові Конґресу у Вашинґтоні. Вони теж натаврували конґресменів, які по скінченні свого часу, наймаються як прислужники підприємств як „лабісти". Видвигнено справу

ТРИ ЧЕТВЕРТИНИ ДОХОДУ НА ПОДАТКИ

Вашинґтон. — Секретар скарбу, Джан В. Снайдер, якого покликала палатна комісія способів і засобів як першого свідка в справі наложення нового податку від прибутків, вийшов з предявленням, щоб забрати 75 відсотків від „оборонних зисків" у формі податків. Як обраховувати такі зиски, секретар подав готові формули. Вони подібні до тих, яких уживано підчас другої війни. Після свідоцтва Снайдера комісія рішила покінчити переслухання до найближчої середи і приготовити внесок для Конґресу в справі оподаткування надзвичайних зисків. Голосування в комісії пішло за партійною приналежністю її членів, бо 15 демократів згодилося на таке поступовання, а десять республіканців були проти нього. Новий податок мав би принести чотири біліони долярів на покриття коштів війни.

СІМДЕСЯТПЯТЬ ПРОЄКТІВ ДЛЯ КІНЦЕВОГО ЗАСІДАННЯ КОНҐРЕСУ

Вашинґтон. — Понад 75 різнородних законопроєктів, які адміністрація зазначила як „важливі", вижидають обрібки в останній сесії 81 Конґресу, який збереться 27 листопада. Тому, що кінцева сесія такого „кулявого Конґресу" не може багато зробити, уряд побоюється, що значна кількість проєктів не буде полагоджена. Адміністрація не буде пробувати предявляти нових проєктів, одначе вже започатковані і до деякої міри підготовані треба довести до успішного кінця. До таких належать між ін.: Бил про перевіз зі стейту до стейту приладів до газардової гри; створення спільної комісії для заморської адміністрації; зрівняння робітничої заплати для жінок; признання федеральних Фондів; признання права стейтів для Аляски і Гаваїв; підвищка поштових оплат і т. д.

В АМЕРИЦІ

● **В'язнична сторожа вбила** провідника повстанців у Венесуелі, Сімона Урбіна. Оприлюднено, що він боровся з сторожею.

● **До Американського Музею** Природничої Історії в Ню Йорку — привезено скамянілі кости найменшого ссавця, який жив на землі перед 55.000.000 літ. Кість щоки така мала, що її ледви можна доглянути оком.

● **Ґубернатором стейту Мишиґен** вибраний остаточно демократ К. Меннен Вилйємс. При остаточнім обрахунку він дістав 1,152 голосів більше ніж республіканський кандидат, Гері Ф. Келлі.

● **Британський експорт** в місяці жовтні був рекордовим в повоєнному господарстві. Він виносив — 202,200,000 фунтів стерлінґів.

Ачесон вказує на можливість переговорів з китайськими комуністами

Вашинґтон, 15 листопада. — Мабуть перший раз американський секретар стейту вийшов з отвертою заявою, що Злучені Держави готові до дискусії з китайськими комуністами про їх „опрадані" інтереси по обох боках манджурсько-корейської границі. Досі, підо впливом критики республіканців, адміністрація Трумана виминала цього питання, одначе, з уваги на вмішання китайців у Корейську війну, не можна цієї справи збувати мовчанкою. Тому її поручив секретар стейту Дін Ачесон на конференції з 200 представниками різних організацій, які збираються час до часу в департаменті стейту для дискусії над закордонними справами. На вступі Ачесон коротко згадав на потребу довіря до його департаменту даючи теж до пізнання, що він не думає уступати зі свого становища, а опісля приступив до обговорення положення на Далекому Сході. „Перше, що ми мусимо зробити, це усунути можливе непорозуміння, яке загніздилося в умах китайців. Якщо вони вірять так, як говориться в їхній пропаганді, що Злучені Держави мають якісь задні цілі в Манджурії, тоді треба зробити все можливе, щоб звільнити їх від такої злуди, бо це неправда" — заявив Ачесон. Крім того Ачесон ужив таких знаменних слів:

„Ще ніколи не було такого часу, коли заходила потреба зрілого обговорення закордонної політики... Треба буде озброїтися у відвагу, щоб це зробити. Нещастя можна виминути тільки тоді, коли наша країна буде вживати простого розуму у виконуванні свого проводу в цілому світі" — Опісля пригадав секретар, що Америка не має ніяких зазіхань на територію Манджурії, а Злучені Держави дали доказ, як можна наладнувати водні справи для таких сусідів, як Мексик і Канада. Тому китайці можуть надіятися, що Злучені Держави будуть підтримувати всякі їхні оправдані претенсії до водної сили з ріки Ялу.

ПОЛОНЕНИЙ ВОЯК ЧИ ШПИГУН? Це є проблема для американського десятника Поля Бирнеса з Чардон, Огайо, що зловив цього китайця, перебраного в цивільний одяг за фронтовою лінією в Кореї. Вояк чи шпигун, але пістолю ліпше держати напоготові — думає Бирнес.

● **Преса вірних Сталінові** югославських втікачів в Чехословаччині повідомляє про „підозрілу концентрацію" югославських військ на кордонах з Румунією і Мадярщиною.

38 КРАЇН ПІДДЕРЖУЄ ПІВДЕННУ КОРЕЮ В БОРОТЬБІ ПРОТИ АҐРЕСОРА

Лейк Соксес, 16. листопада. Досі 38 країн — членів Об'єднаних Націй заповіли свою піддержку для південних корейців в їх боротьбі проти комуністичного аґресора, стверджується тут неофіціяльно. З того 15 країн вже вислали до активної боротьби проти комуністів в Кореї свої сухопутні, морські і повітряні сили. Статистика виказує, що Крім Злучених Держав і Південної Кореї, інші країни досі запропонували до участи у війні всіх 44,000 сухопутніх військ. В це не включені 33,000 військ, що їх запропонував національно - китайський уряд на Формозі. Вже беруть участь у війні в Кореї або є в дорозі війська з Австралії, Франції, Голандії, Туреччини, Филипин, Сіяму і Анґлії. — 10,000 канадійських добровольців чекають на транспорт. Інші війська приготовляються до виїзду.

КОМІТЕТ О.Н. ВІДЛОЖИВ СПРАВУ ФОРМОЗИ

Лейк Соксес, 16. листопада. Політичний Комітет Генеральної Асамблеї О. Н. беручи до уваги осторогу американського представника Джана Фостера Доллеса про комуно-китайську загрозу аґресивної війни в цілій Азії, рішив вчора відложити дискусію в справі Формози на після полагодження всіх інших справ. Дебати в справі Формози, яку видвигнув на початку сесії Асамблеї державний секретар Дін Ачесон, мали початися вчора після полудня і американська делеґація приготовила резолюцію, яка передбачує створення окремої комісії, що приготовила б відповідний звіт і предложила його Генеральній Асамблеї на другий рік. Доллес вчора виснив, що від того часу міжнародне положення взагалі а в Азії зокрема в багато дечому змінилося, зокрема виринула безпосередня загроза аґресивної війни з огляду на аґресивну політику комуністичного Китаю, і тому він в імені Злучених Держав пропонує цю справу поставити як останню на порядок нарад, після обговорення інших, головно проблеми комуно-китайської інтервенції в Кореї, що тепер є на порядку Ради Безпеки. Комітет прийняв цю американську пропозицію більшістю 53 голосів і опісля більшістю 36 голосів проти двох і при 20 здержаних рішив відложити свої наради до найближчого понеділка.

ПРЕДСТАВНИКИ ПОНЕВОЛЕНИХ НАРОДІВ ВІЗЬМУТЬ УЧАСТЬ В УКРАЇНСЬКІЙ МАНІФЕСТАЦІЇ

Ню Йорк, 16. листопада. — З Об'єднаного Комітету для вшанування пам'яти полягло-го в бою за волю України головного команданта УПА, ген. Чупринки-Шухевича, повідомляють, що в заповідженій в тій цілі великій українській маніфестації в Ню Йорку візьмуть участь теж представники литовців, білорусинів та інших поневолених Совєтами східно-европейських народів. Маніфестація відбудеться в неділю, 26. листопада, у великій залі Мангеттен Сентер при 34-тій вулиці від год. 1-ої до 5-тої пополудні. На поодинокі запити Комітет вияснює, що вступ на Маніфестацію вільний, натомість буде нагода зложити добровільні пожертви на покриття коштів Маніфестації та на визвольну акцію УККомітету. — Ще раз прохається всі Об'єднані Комітети та центральні і місцеві організації в Ню Йорку, Брукляні, Асторії, Йонкерс, Джерзі Сити, Байоні, Нюарку, Елизабет та в цілій метрополитальній окрузі, щоб вони, не чекаючи на окремі запрошення, приготовляли та зголошували свою участь в Маніфестації. Зокрема прохається Всч. Отців Парохів в цих громадах, щоб вони в своїх церквах заповіли цю маніфестацію та заохотили своїх парафіян до участи в ній.

ГАЗЕТИ В ПИТСБУРҐУ ДРУКУЮТЬСЯ НАНОВО

Питсбурґ, Па. — Після шости тижнів перерви у видавництві щоденників, три з них почали появлятися наново. Газети перестали виходити внаслідок страйку робітників при експедиції, а не друкарів.

АМЕРИКА ДАСТЬ ПОЗИЧКУ ЕСПАНІЇ ЗА РЕЖИМУ ФРАНКА

Вашинґтон. — Адміністрація Трумана несподівано завернула зі шляху, по якім ішла у своїх зв'язках з режимом ген. Франка в Еспанії і рішила дати позичку у висоті $62,5000,000 з фондів, ухвалених Конґресом. Адміністрація виконує Плян Маршала і заявила, що негайно приступає до виконання цеї ухвали, використовуючи Експортово-Імпортовий Банк як посередника.

Досі не появилося ніяке урядове вияснення причин наглої зміни становища адміністрації. Банк не має своєї політики в справі позичок без доручення Краєвої Дорадчої Ради в Міжнародних Монетарних і Фінансових Проблемах. Звісне теж, що досі ця справа не була порушена в згаданім дорадчім тілі. Позичка для Еспанії має бути дана на спеціяльно означені цілі, які мають на меті піднести господарський стан Еспанії.

ПІДОЗРІЛИЙ ВІДСТУП ЧЕРВОНИХ В КОРЕЇ

КОМУНІСТИ ЗАЛИШАЮТЬ БЕЗ БОЮ ЗАХІДНИЙ СЕКТОР, АТАКУЮЧИ НА ЦЕНТРАЛЬНОМУ. — НОВІ УСПІХИ АЛІЯНТСЬКОЇ АВІЯЦІЇ

Токіо, 16. листопада. — Комуністичні китайські і північно-корейські війська в Кореї почали загальний відступ на критичному досі західному секторі фронту, починаючи рівночасно наступ проти південно-корейських армій на центральній ділянці. Аліянтські війська на заході, підозріваючи можливість засідки, посуваються тільки повільно вперед, займаючи без одного стрілу залишену ворогом територію. На правому крилі цеї ділянки фронту комуністичні війська почали сильні атаки проти південно - корейських сил, відкидуючи їх около чотири милі взад. Вміжчасі війська Об'єднаних Націй повільно продовжують свій похід до манджурського кордону зі східного побережжя. З'єднання американської морської піхоти увійшли до міста Ґаґару на південному кінці великого резервуару Чанґджін, не натрапляючи ані на одного ворожого вояка. Саме місто Ґаґару в своїх двох третіх частинах знищене американською авіяцією. На цьому секторі почався великий холод і температура доходить нижче нулі. Стверджено, що ворог залишив терен три дні тому, подаючись на північ і північний захід в напрямку Манджурії. Дальше на північ американські війська перейшли замерзлу ріку Унґі, теж не натрапляючи на ворога. Американська авіяція, суперфортеці зі сухопутніх баз та іншого роду бомбардувальники з авіяматок, з великим успіхом продовжували вчора і сьогодні вранці масові атаки на ворожі цілі, головно комунікаційні получення з Манджурією на далекій півночі, по яких досі около 75,000 китайських військ перекинено на допомогу червоним корейцям. Розривними і запальними бомбами цілком знищено місто Гоерйонґ, не натрапляючи на ворожу повітряну оборону. Зі зізнань полонених виходить, що комуно-китайські війська на фронті в Кореї тепер вже чисельно перевищують корейських червоних та що китайське командування взялося за реорганізацію цілого комуністичного фронту. Ворог, відступаючи, залишає за собою великі склади зброї. Повідомляється про збільшену активність червоних партизанів в аліянтському запіллі.

ЗИМА НОВИМ ВОРОГОМ АЛІЯНТІВ В КОРЕЇ

Сеул, 16. листопада. — Майже рівночасно з комуно-китайською інтервенцією у війні в Кореї, там проти аліянтів виступив ще один ворог, цим разом зима, на яку аліянтські війська ще не зовсім приготовані. Стверджується, що постачання зимового виряду для аліянтських армій ще не завершене і не цілком наладнане, що може некорисно відбитися на їх моралі та на становищі на фронтах. Діло в тому, що комуно-китайська інтервенція — продовжила війну а швидке заломання самих червоно-корейських армій після десанту в Інчон та швидкий похід аліянтів до манджурського кордону після того дещо ускладнили цю важливу проблему, — яку тепер поспішно намагається розв'язати аліянтське командування.

ПОЛОНЕНІ ЧЕРВОНІ КОРЕЙЦІ ОБУРЕНІ НА КИТАЙЦІВ

Сеул, Корея, 16. листопада. В таборі полонених біля Інчон малощо не дійшло до бійки між полоненими корейськими і китайськими комуністами, аж аліянтське командування мусіло одних від других відділити та примістити китайців в інших бараках. Стверджується, що корейські комуністи обурені на китайських за те, що вони своєю інтервенцією продовжили війну, якої корейці, виходило б, вже мають досить.

● **Помітний зворот направо** виявили останні вибори в державі Ізраїля.

СОВЄТИ ДОСТАВИЛИ ЧЕРВОНИМ КОРЕЙЦЯМ ОКОЛО 1,000 ТАНКІВ ВЖЕ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Токіо, 16. листопада. — Головна квартира ген. Мек Артура, головного команданта збройних сил Об'єднаних Націй в Кореї, ствердила, що Совєтський Союз доставив північно-корейським комуністам около 1,000 танків вже після того, як вони почали аґресію. Ці висновки зроблено на підставі дбайливих доходжень, точної провірки здобутої зброї та на повідомленнях розвідки і на зізнаннях полонених. Всі танки, що ними користується комуністичний аґресор, є виключно совєтської продукції і совєтського походження. Хоча вони належать до типів з часів другої світової війни, проте немає сумніву, що вони були доставлені безпосередньо перед або підчас конфлікту. Це відноситься теж і до іншої зброї, якою користується аґресор, включно з літаками і з постійним доплином амуніції.

СПРАВА КОМУНО-КИТАЙСЬКОЇ ІНВАЗІЇ НА ТИБЕТ В О.Н.

Лейк Соксес, 16. листопада. — Представник Ель Сальвадору заскочив всіх делеґатів в Об'єднаних Націях, домагаючись негайного обговорення в Генеральній Асамблеї справи комуно-китайської інвазії на Тибет. Деякі представники відразу намагалися намовити делеґата Ель Сальвадору, щоб він здержався зі своїми домаганнями. Самі Злучені Держави опинилися в конфлікті між своїм традиційним становищем дозволити на обговорення всіх справ та між своїм бажанням залишити ініціятиву в справі Тибету для Індії. — Тимчасом справа натрапляє на деякі формальні трудноші, бо ель-сальвадорський представник домагається в телеграмі, щоби Асамблея сама вирішила чи вона хоче справу Тибету обговорювати, поминаючи процедуральний комітет, як теж він не долучив відповідного документу для піддержки свого домагання. Якщо б Ель Сальвадор не відкликав свого домагання, тоді заповідається сильну опозицію проти нього в Асамблеї.

В СВІТІ

● **Корейська Комісія О. Н.**, що є в дорозі до Кореї, заповіла, що вона тільки прослідкуватиме комуно-китайську інтервенцію, але сама не буде шукати зв'язків і не вдаватиметься в розмови з китайським урядом.

● **Французький парлямент** доручив урядові піддержати пропозицію для скріплення авторитету Европейської Ради.

● **Комуно-мадярський уряд** почав будувати табори каторжної праці для використання невільників в здійснюванні свого п'ятирічного господарського пляну.

● **Маріонетковий премієр** східної німецької „республіки" заповів переміну тої частини Німеччини в „державу робітників".

● **З поінформованих джерел** повідомляють, що навіть обмежене озброєння Німеччини навряд чи можна буде перевести раніше як в наступному році, з огляду на постійну опозицію Франції.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
В Джерзі Сити і закордоном:		Foreign and Jersey City Hates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	$ 6.50	Six months	$ 6.50
На три місяці	$ 3.50	Three months	$ 3.50
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$ 3.00	One year	$ 3.00
На пів року	$2.00	Six months	$ 2.00

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

КИТАЙСЬКА ДЕЛЕҐАЦІЯ ДО ЛЕЙК СОКСЕС

Американські газети розписались про „нову ганьбу", себто про те, що Об'єднані Нації запросили „на дискусію" в справі Кореї представників комуністичного режиму в Китаю. Як повідомляють телеграми з Ґонґ Конґ, такі представники вже виїхали з Пейпінґу. Делеґація складається з 9 членів та є під проводом ґенерала Ву. В тих телеграмах не сказано нічого про китайську участь у корейській війні, а тільки зазначено, що делеґація вибралась обговорювати в Об'єднаних Націях справу Формози і представити „скарґу Китайської Народної Республіки проти Американського нападу на Тайван (Формозу))". До цього ще додано заяву міністра закордонних справ червоного Китаю, що делеґація не буде входити в ніякі розговори, які мали б відноситись до справи китайської збройної інтервенції в Кореї. Делеґація має говорити тільки про „аґресію Злучених Держав".

Коли так мається справа, а годі сумніватись, щоби було інакше, то нащо було цю делеґацію запрошувати до Об'єднаних Націй? Чому не вишлеться їй хоч тепер телеграму, щоб завертала з дороги і вертала до Пейпінґу? Чому секретар стейту Ачесон настає, щоб таки говорити з нею?

Це є власне те, що американський нарід обурює і чому йому так важко розуміти ходи американської закордонної політики. Ген. Доґлес МекАртур, начальний командир збройних сил Об'єднаних Націй у Кореї, вніс до О.Н. зажалення на комуністичний Китай, бо китайські комуністичні війська боряться проти військ О.Н. Щоб вислухати сторону, яку обвинувачується, Рада Безпеки, яка має розглянути це зажалення, рішила покликати на переслухання теж і представників комуністичного режиму в Китаю. Та цей—як на глум—повідомляє, що висилає делеґацію, але не на дискусію в справі його аґресії в Кореї, але тільки в справі „американської аґресії" на Формозі й „китайсько-корейськім кордоні", про що довідається світ ближче вже від делеґації. Отже так виглядає, що тільки якісь нові уступки могли б втягнути цю делеґацію в дискусію, в якій була б мова про „китайську аґресію", чи про відтягнення китайських військ в Кореї.

Хто тільки визнається на совєтській тактиці, легко пізнає, що це є новий кремлівський маневр, звернений проти Америки, а теж і проти інтересів самого Китаю. Червона китайська делеґація, допущена до Об'єднаних Націй, буде тільки трубою А. Вишинського. Теж і вона буде намагатись визискувати міжнародну трибуну Об'єднаних Націй на те, щоб відвертати очі світу від совєтських аґресій, а активізувати „американську аґресію". Це буде нове прилюдне обкидування болотом Америки, а вибілювання Москви і комуністичного режиму в Китаю. Одночасно це буде намаганням проволікати вирішення зажалення ген. МекАртура, який матиме далі зв'язані руки і не зможе виконувати воєнних операцій в такому змислі, щоб перешкодити концентрації ворожих сил на території Манджурії, звідки комуністичний режим Північної Кореї дістає свіжі китайські сили для продовжування боротьби.

В таких обставинах Об'єднані Нації не повинні приймати комуністичної китайської делеґації, якщо вона відмовляється навіть обговорювати китайську участь у корейській війні. Об'єднані Нації не повинні спинювати ген. МекАртура щодо воєнних операцій на манджурській території, яка є ворожим запіллям. Але, на жаль, на таке не заноситься.

Англійський відгомін на американські вибори

Ще заки покінчилися вибори в Америці, можна було завважати в Англії деяке занепокоєння їх висідом. Воно було спричинене передвиборчою агітацією деяких кандидатів Республіканської партії, які гостро критикували адміністрацію през. Трумана за його закордонну політику, головно за занедбання оборонних підготувань для Кореї й Китаю. Одначе найбільше враження викликали в Англії промови сен. МекКарті і всіх тих, що обстоювали засаду вище ставити оборону Азії ніж оборону Західної Европи перед заливом комунізму.

Оборона Західної Европи тісно звязана з Пляном Маршала, з якого користає в першу чергу Англія. Тому всякі натяки на можливість зменшення допомоги Европі на підставі Пляну Маршала, як цього домагався перед виборами і повторив після виборів сен. Роберт А. Тефт, мусіли потрясти умами провідних британців.

Американська політика у відношенні до Англії основана не тільки на спільности економічних інтересів, але й на спільности англо-саської традиції. Це п р и г а д у ю т ь британські державні мужі при кожній нагоді, отже пригадали й з нагоди американських передвиборчих промов. Вони вказують на небезпеку збоку російського світу, який нараховує кругло 200 мільйонів людей і доводять, що совєтсько-російському комунізмові треба протиставити 150 мільйонів американського і 70 мільйонів британського населення (не тільки в Англії, але й в її домініях і посілостях), а це разом становить 220,000,000 голов, які не є заражені комунізмом.

Коли йдеться про практичну політику супроти Совєтів, то, пригадують англійські патріоти, Британія має 150-річний досвід в наладнюванні справ з Росією і має вже вироблене розуміння закордонних справ, які мають відношення до Росії в різних частях світу. З такого розуміння прийшло і признання Англією комуністичного китайського уряду, заки ще вибухла корейська війна.

Америці треба розуміти, кажуть британці, що Британія має дбати про прохарчування свого населення в теперішних часах, коли в самих основах зміняються відносини в світі. Тому крик, піднесений в Америці, щоб застановити допомогу з Пляну Маршала таким країнам, які вислали якісь матеріяли до Росії або підсовєтських сателітів, треба уважно передумати.

Ця справа, кажуть вони, була в початках і ще й тепер є складна. Машини, вартости 700,000 фунтів стерлінгів мали бути постачані Польщі з Англії в заміну за збіжжя, яке Англія вже дістала зі Сходу на прохарчування свого населення. Контракт був складений на довгі часи і річна вартість постачаних товарів мала виносити 20 мільйонів фунтів.

Ці трудноші Великобританія хоче наладнати, одначе це проволікається внаслідок раз-у-раз видвиганих нових проєктів, які англійський уряд мусить передумати. Тому англійські патріоти апелюють до американців, щоб вони були терпеливі в осуді їхніх справ, коли йдеться про постійне наладнання англійсько-американських відносин, які, під теперішню пору є доволі натягнені внаслідок положення в Азії.

ОДИН СПІЛЬНИЙ ФРОНТ

Деякі українські організації — військові і політичні — на початку війни в Кореї заявили, що готові включитися в єдиний фронт боротьби демократичного світу проти большевизму. Але знайшлися „надпатріоти", які добачили в цьому малощо не „національну зраду", бо, мовляв, треба насамперед, щоб великодержави визнали незалежність України...

Можна б розуміти це бажання, але політика не міряється бажаннями і намірами, лише досягненнями.

В 1854 р. королівство Сардинія послало своє військо під Севастополь, помагати французам, англійцям і туркам проти Росії, хоч Італії ніодна великодержава не визнавала. Але прийшов час, і цієї допомоги сардинсько-піємонтського уряду великі держави не забули і сприяли Італії в її боротьбі за єдність і незалежність.

В першій світовій війні Пілсудский зорганізував польські леґіони на боці Німеччини та Австрії проти Росії. Коли впала Росія, Австрія та Німеччина, Пілсудского обрано першим президентом відновленої Польщі. Пілсудский не вірив німцям, але був певен, що наслідком війни розпадеться Росія, а тоді Польща буде мати вільну руку супроти Центральних держав.

Наша доба інша ніж це було за першої і другої світової війни. Ввесь світ поділився на два ворожі табори: демократичний і большевицький. Хто скаже з українців, що він у боротьбі демократичного світу з большевизмом буде невтральний, той мимоволі помагає большевикам. Це треба ясно бачити і добре розуміти.

Коли американський вояк умирає в Кореї, не за вигаданий „американський імперіялізм", а за свободу корейського народу від комуністичної тиранії і від московського імперіялізму, то той вояк тим самим бореться і за нашу свободу, за волю України. Чи потрібна Корея англійському „Томмі" чи турецьким аскерам, яких наша сусідка, демократична Туреччина послала на Далекий Схід? Очевидно, не за свій „імперіялізм" іде боротьба в Кореї, а проти комуністичного московського імперіялізму. Упадок большевицького режиму буде початком і нашого визволення.

Звичайно, комуністам приємно чути, що їх клич — „Не хочемо умирати за Корею" — повторюють і деякі українські „патріоти". Це річ каригідна. Ту саму пропаганду ведуть комуністи в Західній Німеччині: мовляв, нащо німцям армія, коли можуть німців послати битися з большевиками в Корею або в інші країни.

На таку пропаганду відповідь проста: хто хоче обмежити свій політичний інтерес тільки вузькими границями своєї країни, той ніколи не зрозуміє великих завдань і небезпек нашої доби. Українську проблему наші найліпші політики та ідеологи все ставили як проблему світову. Тепер настав час показати, що ми доросли до належного розуміння української справи. Пора патріотичних д е к л я м а ц і й і „патріотичних свистів" минула. Треба нам патріотичного, розумного діла.

З. С.

Віктор Приходько.

ДО МОМЕНТУ

І знову доля судить нам стати свідками й сучасниками величезних подій. На цей раз — справді світового маштабу. На цей раз — справді апокаліптичного характеру. Бо — кажуть — після цієї, третьої війни, може не залишитись ані побіджених ані побідників.

Все ж живий про живе гадає", отже й ми, українці хочемо бути учасниками тих подій. Не лише свідками, не лише сучасниками, а, власне, учасниками, активними дієвими особами. Не тільки „хочемо", але й „мусимо", — це диктується ґеополітичним положенням нашого краю, це є логика історії і цього очікує від нас наш народ.

Як же заховуватись нам в цьому моменті?

Велике й тяжке питання. Але досвід першої й другої світової війни, досвід з часів відродження України, Листопадового Зриву й Карпатської України всім нам дещо дав і цей досвід мусимо використати, — в кожному разі — не повторити тих блудів, які робили раніше. І всі, хто такий досвід мають, не сміють його затаїти.

Не „хто", а „що".

Але переходимо до конкретних річей. Отже, підчас кожного „зриву" у нас вся енергія і увесь запал вибухають по лінії — **„хто"**. „Хто" має взяти „владу", хто має очолювати", „хто" має ‚вести". І тут починається боротьба, пристрасти, інтриги, часто вияви глупоти і ще гіршого. І в цей гарячий і відповідальний час зовсім забувається про г о л о в н и й і основний питальник: **„що"?** „Що" маємо робити, „від чого" маємо зачати, „чому" приймаємо таке рішення, а не інше. Бо коли маємо влучну відповідь на питання — „що", тоді цілковито улекшується ситуація кождого „хто". І, навпаки, без цього кожний і навіть найсильніший „хто" заплутається і скінчить крахом.

„Великі думки зароджуються в тиші".

Отже — завданням українства сьогодня — знайти ту найкращу відповідь на питання „що". „Що" маємо робити, аби у випадку третьої світової війни якнайкраще і з мінімальними жертвами осягнути своєї мети? Правда сьогодня ми знаходимось у тому вигідному положенню, що маємо свій державно - політичний Центр — Національну Раду й Виконний Орган, які мають завдання й обов'язки думати й шукати відповіді на питання — „що". А тут, в Америці, — у всесвітно важливому політичному пункті — маємо на те Український Конґресовий Комітет. Але це не позбавляє обов'язку усіх, хто політично мислить, коли має якісь думки й відповіді на питання „що", вийти з ними на публічну арену чи, навпаки, дискретно подати їх до відома по зазначених адресах.

Чому це потрібно?

Дуже ясно чому: ситуація остільки складна й грізна, ворог остільки сильний, що перед нами стають сотні питань, на які треба відповісти і сотні ситуацій, які треба передбачити. У ворога над цими питаннями десятки літ працюють спеціяльні явні й законспіровані штаби, в нормальних державах засідають численні парляменти, конґреси, сенати. А у нас це мають зробити вільні громадяни, — на щастя ми маємо ті адреси, де ці думки й проєкти мусять бути розглянуті.

Але одна умова: ці думки й проєкти мусять бути виложені на папері і вчасно надіслані, куди належить. Бо український досвід маємо такий: коли щось починається, а особливо, коли скінчилось, та ще й до того нещасливо, тоді підіймається ціла какофонія: „а я казав", „я говорив", „я попереджав"! Але як що все це й було то було „на словах", серед яких будь гарячих дебатів на вулиці, серед хаосу, без ясно накресленого пляну й с к о н к ретизованих пропозицій. Отже наша українська демократична конституція дає нам право, а сучасна ситуація накладає обов'язок, — коли хтось має щось справді поважного й цікавого, що він передумав і зважив „у тиші", — подати по належности.

Українська п р о б л е м а — надзвичайно змінилась.

Але як сьогодня треба думати над питанням України? Тут необхідно усвідомити собі одне: проблема України за тих останніх 33 роки надзвичайно змінилась і ускладнилась. Бо в 1917 році це була лише справа стосунків Росія — Україна. В 1918 р. до цього прийшла ще справа: Польща — Україна. У 20 і 30 роках цього століття, аж до другої світової війни, — це була справа: Україна й поневолені народи бувшої Росії — проти СССР. Зараз після другої світової війни, це вже стала справа: Україна, понезолені народи б. Росії плюс новоприєднані „сателіти" — проти СССР. Ще через пару років, коли виявились заміри Совєтів у Німеччині, — вже народилась цілком інша проблема: Україна й уся Европа — проти СССР. А нині, коли, на приказ Кремля піднявся Китай, це вже є цілком нова „формула": Україна й увесь демократичний світ з Америкою — проти світового комунізму й большевицького імперіялізму — на чолі з Москвою. Отже думати сьогодні про Україну „старими катеґоріями", навіть з перед десяти років, було б абсолютним анахронізмом. „Ізольоване" питання про Україну, як можемо ми самі те ясно бачити і розуміти, сьогодня нікого не зворушить і не зрушить. Чому? А тому, що тепер абсолютно всі держави у Европі — великі й малі, — а тут Америка мають свій власний величезний клопіт: як оборонитись перед наступаючим комунізмом і російським імперіялізмом в подобі страшних совєтських і китайських полчищ. Отже тепер, хочемо ми того, чи ні, — доля нашої Країни стала тісно пов'язаною з долею цілої Европи й цілого антикомуністичного світу. І цей світ буде до нас прислухатись постільки, поскільки ми потрапимо показати й довести, що Україна є і може бути тим складовим чинником, який має дані відограти певну позитивну ролю у світовім катаклізмі, що невблаганно насувається. Звідси ясно, в якому напрямку мають піти зусилля наших партій, організацій і офіційних політичних чинників. Звідси також ясно, чого варта і який сенс має наша внутрішня „боротьба" і взаємна дискредитація. Світ і його передові уми абсорбовані нині кардинальними питаннями цілком іншого порядку і маштабу: чи переживе людство майбутню катастрофу, чи не приходить взагалі кінець сучасній цивілізації? Отже, — як „велика політика" може дивитися і оцінювати в сучасний момент нашу внутрішню дрібну й плитку „мишедранівку". І, навпаки, ця нині зажурена і стурбована „велика політика" з повною увагою може поставитись до наших пропозицій, оскільки це буде щось конструктивного, поважного й оригінального.

Таким чином, цілком об'єктивно визначається той напрямок, по якому мають піти нині наші думки про Україну, а також той шлях, що дасть нам можливість включитись у загальну світову боротьбу, як активному чиннику, з виплаваючими з того політичними наслідками...

М. Сіверський.

У БОЛЬШЕВИЦЬКІМ МІШКУ

(Спогади колишнього плужанина).

15)

Нарешті той, що писав, відклав перо і звернувся до мене:

— Я звуся Грайворонський, старший слідчий УГБ (Управління Государственної Безпеки). Будьмо знайомі. Мені доручено вести Вашу справу. Я думаю, що у нас з Вами не буде ніяких непорозумінь.

— Але я не знаю за собою ніякої вини...

— Нічого, спочатку всі так говорять, а потім визнають себе таки винними.

Потім він перейшов до низки формальних запитань. Я відповів, що нічого не хочу говорити. Слідчий криво посміхнувся і заявив:

— Коли ти, нещасний контрреволюціонер, не хочеш говорити, то ми тебе сьогодні відправимо до камери, як і слідуючий раз не будеш відповідати, то я знаю, що з тобою зробити.

Де й подівся його чемний тон розмови. Він натиснув ґудзика, з'явився черговий і відвів мене до камери.

Так почалося моє перехрещення у „свідомого" контрреволюціонера. Кілька днів мене не викликали на допит. За чотири дні знову ж увечорі мене викликали до того ж самого слідчого. У нього був ще якийсь чекіст.

Слідчий, нічого мене не розпитавши, просто поклав переді зною папірець в якому було написано, що я обвинувачуюся у протизаконних діях, що кваліфікуються карним кодексом УССР по статтям 58. 6, 7, 10 та 11 через 58.2, себ то агітація і контрреволюційна організація, шпигунство та диверсія і все через озброєне повстання.

— Прочитайте це і розпишіться, що Вам це уже відомо.

Я прочитав і мені замигтіло в очах, я не знав, що робиться зі мною. Але все ж таки я зібрав свої останні сили і твердо відповів:

— Я в цьому не винен і тому підписувати не буду.

— Ну, як хочеш, а ми тебе все одно розстріляємо, як контрреволюціонера.

Вертав я з цього побачення з слідчим як очманілий, мені боліла голова і якось далеко відходили, такі мені близькі і рідні, дружина і донька. Я ледве дійшов до камери. Ліг на ліжко, ні з ким не говорячи, і так пролежав решту ночі з відкритими очима.

На другий день мене перевели в „одиночку" і почалась щонічна „обробка" мене як „шпіона і диверсанта", слідчий усе хотів мене „розколоти" і досягти того, щоб я сам себе визнав винним. Я цьому опирався як міг і як мені радили мої випадкові знайомі по різних „перехідних" камерах. Вони радили, щоб я у слідчого не пив води, не брав у нього пигуль від болю голови, бо там можуть бути різні хемічні засоби, щоб зневолити чоловіка зробити на себе наклеп. Між іншим у той час, коли я був в'язнем, по в'язницях не били, але застосовували інші психічні тортури.

На зміну слідчому Грайворонському прийшов інший — Проскуряков, росіянин, який взяв іншу тактику у моїх допитах. Він зі мною погоджувався у всьому, говорив мені, що може я діяв несвідомо, але у мене оточення було контрреволюційне і тому, природня річ, я також, свідомо чи ні, мушу бути контрреволюціонером. Я категорично цьому заперечував. Тоді він почав мені доводити це на прикладах.

—Візьміть для прикладу письменника Епіка. Ми йому довели і він сам прийшов до висновку, що є контрреволюціонером, бо увесь час перебував в оточенні „ворогів народа", які на нього розкладницьки діяли — це перше, а друге — це те, що коли б він був ортодоксальним большевиком, стійним сталінцем, то ніколи ці контрреволюціонери на нього не поділяли б і не зробили б з него шпигуна і диверсанта. Бачите, він своїм думанням, аналізою, прийшов до переконання, що є „ворог народу" і навіть сам у покаяльному листі просив його розстріляти, як „скажену собоку", бо він був увесь час ворогом радянської влади. Звичайно ми його помилували і відправили у поправний табір на Соловки. Тепер він там перегартовується у справжнього сталінця і стійку совєтську людину.

Про покаяльний лист Епіка я чув ще перебуваючи на волі і знаю, що він пишучи цього листа, став шпигуном і зрадником своїх же товаришів по перу, роблячи на них наклепи, беручи участь у „очних ставках" тощо. Але навіть і він засланий на Соловки, переживаючи власну трагедію, соромлячись дивитися своїм колишнім товаришам в очі, навіть він перепросив всіх прокривджених ним товаришів і просив прийняти його до свого товариства, як заблукану вівцю.

Цей же слідчий застосував у відношенні до мене також методу „очних ставок". Мій колишній товариш по Інституту, з яким я завжди поділяв останній шматок хліба, Митрофан Г., потрапивши за свої антисовєтські розмови до рук НКВД, на пропозицію слідчого покаятися і чистосердно все розповісти, наговорив на своїх товаришів і на мене, що всі вони, під моїм проводом, готували вбивство радянських і партійних керівників підчас відвідування оперного театру, і що я мусів відогравати відповідальну ролю, бо працював у цьому театрі і мав право вільного входу до кожного кутка в театрі. Звичайно, він до цієї версії сам би не дійшов, якби йому цієї думки не вклали самі слідчі, яким треба було знайти причіпку, щоб зліквідувати мене. Я, звичайно, категорично заперечував цьому обвинуваченню.

Одного разу, увечорі покликали мене до слідчого на черговий допит. Мене привели до кабінету Проскурякова. У нього коло столу, з того боку де сідаю я, уже хтось сидів спиною до мене. Коли слідчий відпустив вахтера, сказав, щоб і я сів на інший стілець, що стояв також коло столу, той, що сидів до мене спиною, повернувся і я побачив Митрофана Г., що якось ніяково почуваючи себе, дивився на мене. Слідчий пильно дивився на нас обох і сказав:

— Здається ви добре знаєтесь, так, що я вас не буду знайомити...

Я підтвердив, що я разом з Митрофаном Г. вчився, але що я з ним уже давно не бачився, лише один раз він зайшов до мене в театр попросити перепустку на виставу, але я не мав під рукою вільної перепустки, тому не дав, а просив, щоб він зайшов іншим разом. Після того я його більше не бачив.

Митрофан Г. також підтвердив, що знає мене, що ми разом вчилися і що був навіть час, коли ми студентами разом мешкали.

Тоді слідчий дивлячись, не мигаючими очима на Митрофана Г. сказав йому:

— Прошу вас, обвинувачений Г., нагадати обвинуваченому Сіверському про те, що ви збиралися вчинити атентат на керівників влади і партії у оперному театрі.

Митрофан Г. якось увесь зігнувся і не дивлячись на мене почав похапцем казати:

— „Ти пригадуєш, Микола, як ми з тобою, договорювалися вбити Косіора і Постишева у театрі, коли вони будуть на премієрі „Снігуронька", як ти мені казав, що це можна легко зробити і я, від імени нашої групи, приніс тоді уповноваження виконати цей атентат...

П. Заярський.

ГРИГОРІЙ ЧУПРИНКА

(До роковин з дня народження).

„Нам воля явлена змаганням
І поколіннів і віків;
Гордіться ж духом і стражданням
Старих борців-працівників".

Гр. Чупринка.

Місце Григорія Чупринки в українській літературі, як каже Богдан Лепкий, „накрите червоною китайкою, заслугою козацькою; його бандура, сторощена ворожими кулями, останеться дорогою пам'яткою по передчасно погибшому співцеві". Видатний поет і діяльний учасник українських визвольних змагань, Г. Чупринка загинув на бойовому посту славною смертю героя і борця за Волю України.

I.

Григорій Оврамович Чупринка народився 15 листопада 1879 року в містечку Гоголеві Остерського повіту на Чернігівщині в сімї селянина-козака. Скінчивши початкову школу з відзначенням, Чупринка вступив до Київської гімназії. Хоч і він виявляв великі успіхи в навчанні, проте середньої школи не скінчив. Дуже буйна вдача Чупринки була причиною того, що його звільнили з Київської гімназії а пізніше з Лубенської. Не закінчивши середньої освіти, Чупринка повернувся на село до своїх батьків. Проте хліборобом він не став. Він з захопленням читав твори художньої літератури російською мовою і під впливом цієї лектури і сам почав писати поезії російською мовою. Часто наїжджаючи до Києва, Чупринка через своїх колишніх шкільних товаришів познайомився з нелегальною революційною літературою. Революцію 1905 р. Чупринка привітав з усім запалом своєї буйної бунтівливої вдачі. Він бере діяльну участь у мітингах, у вуличних демонстраціях, розгортає велику організаційну і агітаційну діяльність, стає одним з керівників революційного руху на Остерщині. За цю діяльність Чупринка був заарештований і ув'язнений в Лук'янівській тюрмі у Києві. Ця тюрма стала для нього школою українознавства і національної свідомости. Познайомившися тут із видатними українськими діячами-революціонерами і перейнявшися їхніми ідеями і почуваннями, Чупринка цілковито переродився і став національно свідомим українцем. Від цього часу він став писати свої твори рідною українською мовою. Згідно з судовим вироком Чупринка був висланий за межі Чернігівщини. З цього часу він постійно перебуває в Києві, тільки іноді таємно відвідуючи рідні місця та підтримуючи старі зв'язки з селянською революційною організацією. В 1909 р. під час такого нелегального перебування в рідному селі Чупринку заарештували, і кілька місяців йому довелося відсидіти у в'язниці. У Києві Чупринка заприязнився з українським письменником і видавцем О. Коваленком. Чупринка бере участь при складанні на редагуванні антології української поезії „Українська Муза" та альманаху „Терновий Вінок". У О. Коваленка часто збиралися молоді українські поети і обговорювали нові течії в західньоевропейському та російському письменстві та намагалися ці нові течії впровадити і в українську літературу. Чупринка захоплюється творами Бодлера, Верлена та Едґарда По і в своїх поезіях наслідує цих улюблених письменників, особливу увагу звертаючи на мелодійність і звучність вірша. В 1909 р. у Києві почав виходити журнал „Українська Хата", що згуртував навколо себе молодих письменників, які устами свого талановитого критика М. Євшана проголосили гасло „чистого мистецтва". Виступаючи проти тенденційної літератури, підтримувані прихильниками „громадянського мистецтва", Євшан писав в одній із своїх статтей: „хто робить з мистецької літератури політичну, той виключає її з життя, убиває життя поезії. (Цитуємо за ст. П. Петренка „Під прапором мистецтва (До 25 роковин смерти Миколи Євшана) („Літературно-Науковий Збірник". Ганновер 1946, 85 ст.). Г. Чупринка, підтримуючи „хатян", на сторінках віденської „Чорної Ради", гостро виступив проти „радян" (що гуртувалися коло газети „Рада") в своїх нетактовних сатиричних віршах („Радяни", „Лайливий публіцист"). Після цього виступу від 1909 року до кінця 1911 року Чупринка порвав з газетою „Радою" усякі зв'язки. Як свідчить проф. В. Дорошенко, цей виступ не був єдиним епізодом в житті Чупринки: „Чупринка ще не раз псував людям гумор різними „вибриками" та „бешкетами", наче навмисно епатуючи статечну громаду... Він не зносив жадного примусу, не любив ходити в шлеї, не терпів фальшу й облуди і одверто та без обиняків висловлював свою думку й реагував на вчинки в літературному й громадському житті, що суперечили його світоглядові...

Вірний своїй вдачі, що не терпіла утертих шляхів та не зносила громадської дисципліни, жив він правдивим бурлакою" (Вол. Дорошенко. Грицько Чупринка (Короткий нарис життя й діяльности) (Гр. Чупринка. Твори. Перше посмертне видання за ред. П. Богацького. Прага. Укр. Гром. Вид. Фонд. 1926. Стор. XIII). Серед товариства Гр. Чупринка був мовчазний, він не любив розповідати про свої пляни, про свої погляди, смаки, про своє минуле, чи майбутнє. Тільки його поетична творчість виявляла його внутрішнє життя, його почуття і переживання.

Протягом чотирьох років — від 1910 до першої світової війни — Чупринка видав шість збірок своїх поезій: „Огнецвіт", „Метеор", „Ураган" (1910); „Білий Гарт" (1911); „Сон - Трава", „Контрасти" (1912) і поему „Лицар - Сам" (1913). В останні два роки перед війною 1914 року Чупринка мало писав. Причиною занепаду творчости нашого поета були загальні умови політичної реакції, занепад українського життя, сварки поміж українцями, брак яскравих вражінь.

Війна 1914 року примусила Чупринку виїхати з Києва. Не бажаючи попасти на фронт і проливати кров за чужу і ворожу справу, Чупринка стає на роботу конторщика в „оборонному" підприємстві в Грубчевському лісництві, на чолі якого стояв М. Шаповал. Чупринка і в роки війни продовжує літературну діяльність, друкуючи свої поезії в „Основі" 1915 р., в „Степу" — 1916 р. і в „Проміні" — 1917 р. В умовах тодішніх суворих заборон українського слова і преси ці видання якимсь чудом виходили — два перші в Одесі, а „Промінь" в Москві.

Революція 1917 року цілком переродила Чупринку. Зникають занепадницькі настрої, Чупринка з надзвичайним захопленням і енергією береться до літературної та громадської діяльности. Мужні, бадьорі, повні революційного завзяття поезії Чупринки друкуються в тодішніх газетах і журналах: „Нова Рада", „Народня Воля", „Шлях", „Літературно Науковий Вісник" і т. ін. Чупринка не належав ні до якої партії але найбільше симпатизував соціялістам-самостійникам (до яких належав і М. Міхновський). В 1917 р. Чупринка вступив до українського війська як козак І-го українського полку ім. Богдана Хмельницького, брав участь у Всеукраїнському Військовому з'їзді і разом з полком вирушив на фронт. У війську Чупринка відзначається своєю надзвичайною дисциплінованістю, пильністю до своїх обов'язків; він користується авторитетом і пошаною і має великий вплив на козаків.

За часів німецької окупації 1918 року Чупринка знову повертається до бурлацького життя. Як український патріот-самостійник Чупринка одверто закликав і в своїх промовах, і в своїх піснях до збройної боротьби проти московсько-німецького окупантів.

Коли большевики зайняли Україну, Чупринка кидає перо і береться за меч. Літом 1919 року з доручення Повстанського Комітету Чупринка організує повстання селян проти большевицької влади. Ім'я Чупринки було дуже популярне серед селян Чернігівщини, його звали отаманом і йшли до нього. Два тижні йшла нерівна боротьба між повстанцями і трьома большевицькими полками. Чупринка примушений був припинити повстання. Повстанці порозходились по Полтавщині, а Чупринка повернувся до Києва, щоби рятувати матір і сестру, які були заарештовані як заручниці. Чупринку заарештували, йому загрожував розстріл Але завдяки енергійним заходам українського громадянства і зокрема боротьбістів Чупринка був брятований від смертної кари. Большевики вивезли його в концтабір під Москвою Через деякий час Чупринка опинився на волі. В 1921 році Чупринка знову повертається до Києва, зв'язується з таємною організацією — Центральним Повстанським Комітетом, бере активну участь в готуванні загального повстання проти большевиків в зв'язку з наступом Тютюнника. Але через зраду організація була викрита, 39 членів Повстанського Комітету засуджено на розстріл, серед цих 39 був і Гр. Чупринка.

28 серпня 1921 року український поет і незломний борець за Самостійну Українську Народну Республіку козак Григорій Оврамович Чупринка закінчив свій життєвий і творчий шлях, полягши славною смертю лицаря-героя.

(Далі буде)

Участь української делеґації в Конгресі Світового Об'єднання Лібералів у Штутґарті

Як ми вже коротко повідомляли, 24—28 серпня ц. р. в Штутґарті (Німеччина) відбувся черговий конгрес Світового Об'єднання Лібералів (Інтернаціонал Лібералів) з участю 23 народів, що їх репрезентували 235 делеґатів. Участь у цьому конґресі від українських демократичних партій взяла об'єднана делеґація українських лібералів з Англії та Німеччини в такому складі:

Б. Панчук — Англія, голова делеґації; гроф. С. Драгоманов, Німеччина, секретар; пп. проф. В. Дубровський, д-р І. Драбатий, Німеччина, М. Сахно, М. Семчишин, Англія, члени делеґації.

Праця делеґації відбувалась на пленумі і в комісіях конгресу. В почесній президії конгресу засідав український делегат проф. С. Драгоманов, який згодом брав участь в офіційному прийнятті в голови уряду Вюртемберґ-Бадену д-ра Маера.

1. На першому засіданні конгресу в загально-політичних дебатах, від імені української делеґації виступив п. Б. Панчук, який, нав'язуючи до сучасного міжнародньоог становища і постійної загрози для світу від московського імперіялізму - комунізму, вказав на Україну, що в 1918-21 рр. була першою жертвою цього ж імперіялізму, першою Кореєю Сходу Европи. Стабілізація миру в світі, зокрема в Европі, залежить, — заявив п. Панчук — від визволення поневолених Москвою народів, а серед них і України, яка, відзискавши втрачену незалежність, стане міцною підвалиною в будові об'єднаної Европи — невід'ємної частини вільного світу.

Промову голови українськoї делеґації конґрес вислухав з великою увагою, а німецька преса окремо її відзначила.

На другому пленарному засіданні в дискусії, що була присвячена проблемам европейської культури, з промовою виступив проф. С. Драгоманов, який, говорячи про загальноевропейські культурні проблеми, розкрив маску московського тоталітаризму, що нівечить усякі прояви вільного духу людини і намагається звести її до упокорення сліпого виконавця загарбницької політики Кремля.

2. Всі члени делеґацій брали активну участь у праці комісій конгресу, а саме в комісіях: політичній, економічній, пресовій і в конференції лібералів на вигнанні. Вони репрезентували україніську точку погляду, а також співпрацювали в виготовленні резолюцій, в яких належним способом відзначено теперішнє становище уярмлених Москвою народів, а серед них і українського, до европейської орґанізованої демократичної спільноти.

3. В рамках конґресу українська делеґація мала нагоду протести серед учасників конгресу інформативно-пропаґандивну роботу про українську справу. Представники української демократичної преси мали нагоду відбути розмови з представниками чужинецької преси. Окремо інтерв'ю дав представникам преси „Ройтера" і американського аґенства „Ассошейтед Пресс" присутній тоді в Штутґарті Т. Бульба-Боровець — командант УНҐ, що поінформував їх про стан української визвольної справи в сучасний момент і вказав на великий потенціял України в майбутній розгрі вільного світу з тоталітарним комунізмом (це інтерв'ю вже появилося в німецьких часописах).

4. Окрему увагу українська делеґація звернула на безпосередні контакти з іншими делеґатами і делеґаціями, а передусім з делеґацією Туреччини, що її репрезентували найповажніші турецькі теперішньої урядової партії парляментаристи і журналісти. Під час гостинного обіду, що його дала турецька делеґація українській, а також на спільних нарадах під проводом українського турколога проф. В. Дубровського, обидві делеґації всебічно обмінялися думками про добросусідські взаємини між Україною і Туреччиною та підкреслили велику вагу цих взаємин у майбутньому. Ці розмови закінчились домовленням щодо конкретних заходів зв'язку між українськими і турецькими демократичними колами і близької співпраці в культурній і громадській ділянці.

Загалом українська делеґація, яка діяла в порозумінню з українськими державними чинниками, мала нагоду ствердити велике зацікавлення з боку різних народів, що були репрезентовані на конґресі, до української політичної проблеми і сил серед української організованої демократії. Делеґація налагодила ряд важливих міжнародніх зв'язків, які в дальшому розвитку співпраці українських демократичних партій з іншими, такими ж партіями світу, об'єднаними в Ліберальному Інтернаціоналі, повинні дати нам поважні наслідки.

РЕЗОЛЮЦІЇ ПРО УКРАЇНУ,

прийняті одноголосно на конференції Лібералів поневолених народів, що відбулися в Штутґарті в четвер 24. серпня, пов'язаної з Третім Світовим Конгресом Ліберального Інтернаціоналу (Світове Об'єднання Лібералів).

З огляду на це, що вільна самостійна і визнана Українська Держава, яка повстала в наслідок першої світової війни, була загарбана силами, ворожими ідеям свободи й самовизначення, так само, як це сталося з багатьма народами, в наслідок Другої Світової війни;

з уваги на те, що хоч тепер Україна є членом ОН, але уряд України і представники її не є представниками вільного українського народу, а тільки сліпими виконавцями російсько-большевицького уряду;

з уваги на те, що представники Чехословаччини, Угорщини, Болгарії, Румунії, Югославії і Балтійських народів уже прийняті до Европейського Руху:

Ця конференція звертається до проводу Світового Об'єднання Лібералів, щоб через Комітет Ліберального Інтернаціоналу для Европейського Руху зробити всі можливі заходи, щоб представники вільного самостійницького демократичного руху України були допущені до Міжнародньої Ради і Ділового Комітету Европейського Руху і до Культурної та Східньо-Середньо Европейської Секції так само, як допущені представники інших народів, поневолених тоталітарним режимом.

Голова Конференції сеньйор Сальватор де Мадаріяґа (еспанець), що є водночас і головою Комітету Поневолених Народів при Ліберальному Інтернаціоналі і цілого Світового Об'єднання Лібералів, обіцяв і особисто зобов'язався, що разом з п. Мекалом Скотом (Генеральним Секретарем Світового Об'єднання, Лібералів) вжиють всіх заходів, щоб через Комітет Ліберального Інтернаціоналу для Европейського Руху, ця резолюція була представлена на найближче засідання Ділового Комітету або й Міжнародньої Ради Европейського Руху.

У складі Комітету Поневолених Народів при Ліб. Інт. заступлені: Альбанія, Болгарія, Чехо-Словаччина, Естонія, Угорщина, Латвія, Литва, Польща, Румунія, Еспанія, Україна, Білорусь та Югославія.

● Республіка Кольомбія посилає військо до Кореї. Зорганізовано один батальон піхоти.

● Бразилійські робітники вийшли з домаганням признати їм Різдв'яний бонус у висоті одномісячної платні. У цій цілі вони улаштовують велетенську демонстрацію.

● „Більше ніж подвоєння" продукції танків заповів британський міністер оборони в парляменті.

ФРАНЦІЯ „ПРИНЦИПОВО" ПОГОДЖУЄТЬСЯ НА НОВІ РОЗМОВИ ЗІ СОВЄТАМИ

Париж, 15. листопада. — Французький міністер закордонних справ Роберт Шуман заявив вчора в Національній Асамблеї, що французький уряд умовно готов прийняти совєтську пропозицію на нові розмови між чотирма великодержавами для полагодження проблеми Німеччини. Попереднього дня англійський секретар закордонних справ Ернест Бевин висловився в парляменті проти таких нарад, вважаючи їх безнадійними в світлі дотеперішньої практики. Його піддержав в цьому провідник консервативної опозиції, Винстон Чорчил. Становище Шумана різниться від становища Бевина в цій справі тим, що французький уряд не хотів би пропустити навіть найменшої можливости для мирного полагодження теперішнього міжнародного напруження. Проте він вважає, що предмет нарад в цій справі повинен бути далеко ширший, ніж його запропонували Совєти.

НОВІ АТЛАНТІЙСЬКІ ПЕРЕГОВОРИ НАСТУПНОГО МІСЯЦЯ

Вашингтон. — З більшою надією ніж досі можна було завважити, плянують зібрання міністрів оборони країн з Північно-Атлантійського Пакту наступного місяця в Лондоні. Заки з'їдуться міністри, відбудуть наради голови генштабів згаданих держав. Недавно сподіваний повний успіх оборонних приготувань був спинений заявою французького міністра оборони, Жіля Моша, що його країна противиться плянові ужити німецькі війська для спільної оборони Европи. Це теж перешкодило назначенні спільного команданта армій Західних держав. Американський секретар оборони, Джордж Маршал, плянує скликати нові наради міністрів тільки під умовою, що наперед будуть вирівняні непорозуміння.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ЛЕҐІОН ХОЧЕ ОСТЕРЕГТИ РОСІЮ

Індіянаполіс, Інд. — Ирлі Кокі, красвий командант Американського Леґіону, висловив домагання на адресу американського Леґіону, висловив домагання на адресу американського уряду, щоб остерегти Росію, що вона буде відповідальна „за всяку агресію в майбутності". — „Чим швидше ми проголосимо осторогу для Росії з заявою, що ми не будемо воювати більше сателітів, яких Росія пішле проти нас, тільки будемо вважати відповідальною саму Москву за всяку агресію і вжиємо всі наші сили, щоб знищити гніздо світових заворушень. — тим буде краще для нас" — У промові до місцевої торговельної палати Кокі натаврував „купців, посередників, експортерів і перевізників, які ведуть торгівлю з нашими ворогами". Він теж натаврував урядовців, які „змовляються з тими вбивниками, або яких глупість дозволяє їм на торгівлю з такими кримінальниками".

НОВА ФОРМУЛА ПРИСЯГИ ДЛЯ НАТУРАЛІЗОВАНИХ ГРОМАДЯН

Ню Йорк. — З нагоди складення присяги трьох сотень нових кандидатів в Бюрі Натуралізації при 70 Коломбус Евеню переведено їм нову форму присяги. Крім звичайного зречення і відпекання дотеперішньої влади з закордону, у присязі поміщено уступ із зобов'язанням служити в збройних силах Злучених Держав. У цьому уступі сказано: „Оцим заявляю під присягою, що... буду носити зброю в обороні Злучених Держав або із зобов'язанням служити в збройних силах ЗДА, коли цього вимагатимуть закони; і що я перебираю це зобов'язання свобідно без ніякого ментального застереження або якого наміру викрути. Так мені Боже допоможи!"

ДАЛЬШИЙ ВІДСТУП ФРАНЦУЗІВ В ІНДО-КИТАЮ

Сайгон, Індо-Китай, 15. листопада. — Під збільшуваним натиском вишколених і озброєних в Китаю комуністичних партизанів Вєт-Мінга, французькі війська в Індо-Китаю були змушені залишити ще один важливий прикордонний пост на китайському кордоні. Вони заняли нові позиції на схід від Чорної ріки.

УКРАЇНСЬКЕ РІЗДВО НА ФІЛЬМІ В ШІКАҐО

Шікаґо. — Стараннням Музею Знання і Промислу, при 57 вул. і Лейк Мишиґан, будуть висвітлені фільми під спільним заголовком „Різдво довкруги світу". Фільми мають на цілі показати, наскільки поодинокі національности причиняються до введення в Америці нових звичаїв, харчів, музики й загалом культури. Вистави фільми почнуться від 25. листопада. Тоді буде висвітлена чеська фільма, а наступного дня литовська, дальше французька, китайська, японська, айрська, польська, данська і німецька.

У неділю 3. грудня пополудні буде виставлена українська фільма, а ввечорі мадярська. — Наступного дня буде грецька, потім мексиканська, італійська, шведська, голяндська, бринтанська і накінець, 10. грудня, буде американська. Вступ на ці вистави безплатний. Пополудневі вистави починаються в год 2-гій, а вечірні в 7,30 і 9. год. Коли йдеться про доїзд до Музею, то треба брати Ілінойс Сентрал до 57-ої вул., або трамвай Стоні Айленд та Омнібус чч. 1, 2 або 4. Можна теж узяти горішню залізницю — (Джексон Парк Елевейтед) до кінця лінії з пересідкою на трамвай до 57. вул.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

CHICAGO, ILL. — Monthly meeting of Birth of Holy Virgin Society, Branch 259, will be held Sunday, November 19, at Church Hall, 4952 So. Paulina St., at 2 p.m. — P. Trusiak, Rec. Sec.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Місячні збори відділу ім. С. Петлюри, ч. 189, відбудуться в суботу, 18. листопада, о год. 4. попол., в залі Українських Горожан при 847 N. Franklin St. Взиваються всіх тих членів, що не заплатили вкладок за кілька місяців прийти й вирівняти свою залеглість. Хто не зміг би прийти з причини праці, то прошу слати моней-ордер або чек на: J. Charambura, 2224 Haworth St., Phila. 37, Pa. Члени що не вирівняють вкладок будуть суспендовані. — В. Басюк, предс.; В. Костик, кас.; І. Харамбура, секр.

БЕТЛЕГЕМ, ПА. — Збори св. Димитрія, від. 288, відбудуться в неділю, 19. листопада, в год. 1. в парафіяльній залі, 235 Карбон вул. Уряд просить членів явитися на збори. Рівнож просимо довгуючих членів вирівняти свої довги, бо каса не може далі закладати за Вас. — М. Брус, предс.; Д. Мушастий, кас.; А. Данилюк, секр.

ВІЛКС-БЕРІ, ПА. — Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 99, відбудуться в неділю, 19. листопада, зараз по Сл. Божій, в парохіяльній залі. Проситься всіх членів прийти на ті збори і заплатити свої місячні вкладки. — Уряд.

ЙОНКЕРС, Н. Й. — Тов. Подільська Січ, від. 8. повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 19. листопада, о год. 2. попол., в залі Клюбу при 13 Washington St. Зогляду на те, що в цей день наша громада матиме Листопадовий Концерт, тому просимо прийти скорше і вирівняти вкладки. — Н. Мазур, предс.; В. Мандзій, секр.

ПАПЕРОВИЙ СПОРТ.

Зо два місяці тому в СССР відзначувано т. зв. „день спорту". При тій нагоді совєтська пропаганда подавала, що цулу територію СССР вкрила густа мережа спортових товариств і клюбів, що спорт зайшов до найглухіших закутин країни, опанував найширші маси колгоспної і робітничої молоді. Але як мається справа зі спортом в практичному житті під совєтським режимом про це написав недавно кореспондент Ротін який відвідав Дублянський район на Дрогобиччині. Ось його спостереження: „Якщо вірите звідомленням, то в кожному селі району є спортовий колектив. А приїдеш на місце — бачиш зовсім іншу картину. В переважній більшості сіл ніякої фізкультурної роботи не провадиться. Спортові колективи не оформлені навіть організаційно..."

ПРАВНЕ ЗАСТУПНИЦТВО.

Кореспондент „Радянської України" у Львові Максенов нарікає на „грубі порушення" в системі правного заступництва у підсовєтському Львові. Він показує, що чимало осіб без юридичної освіти влаштувалися юрисконсультами, до того позаймали по кілька посад в різних місцях. Окремі з них давно виключені з адвокатури за побори, хабарі та інші аморальні вчинки, але все чомусь знаходять собі покровителів. Філін і Зільберман, виключені з адвокатури, заступають ряд фабрик і організацій Львова. Фельдблюм і Шефер ніколи не були членами колегії адвокатів за браком кваліфікацій. А проте вони теж заступають. Бєлоновіч, Блих, Хробак давно виключені з адвокатури, а працюють далі. Каже Максенов: „Давно пора ліквідувати безладдя, очистити місто від нечесних, рвацьких елементів".

О'ДВАЙЄР ЗАЇХАВ ДО МЕКСИКА

Місто Мексик. — Ново іменований американський амбасадор, Вилям О'Двайер, прибув до нової столиці і негайно потім виголосив по еспанськи промову, в якій запевняв, що буде дбати про поглиблення американсько - мексиканської приязні. Він їхав літаком умчі, а не зважаючи на те, при його зустрічі ранком явилися багато осіб. Між ними були представники влади, інші достойники, артисти й сіра публіка. О'Двайер відвідав був Мексик перед роком і там поробив різні знайомства, які виявилися тепер при привіті. Після відпочинку в амбасаді О'Двайер поїхав до міністерства закордонних справ, щоб представитися міністрові Мануельові Тельйо. Він має підготовити зустрічі амбасадора з президентом Міґельом Алеманом.

● **Після заприсяження** нового посадника Ню Йорку, Вінсента Імпелітері, 5,000 людей перейшло попри нього, щоб подати йому руку. Присяга тривала три мінути.

● **Провідники фармерів**, зібрані у Сиракюз, Н. Й., видвигнули домагання продовжити робочий тиждень до 50 години. Вони кажуть, що це зменшить інфляцію.

● **Обікрали суд в Милфорд, Па.** Та злодії не могли розбити вогнетревкої каси і вдоволилися тільки дрібною готівкою з підручної каси.

ДОПОВІДІ, ВЛАШТОВУВАНІ ЗАХОДАМИ НТШ

Субота, 18 листопада, год. 5.30 вечером, 50 Чорч вул., кімната 252, Ню Йорк: д-р В. Січинський: Словник українських мистців; І. Розгін: Висока освіта і стан українських університетів.

Неділя, 19 листопада, год. 5 вечером у новій домівці УСС, ч. 149 Друга Евеня, Ню Йорк: д-р Василь Вереш: Господарські можливости Карпатської України.

● **П'ять оригінальних примірників Геттисбурської промови през. Линкольна** привезено на виставу в Історичнім Товаристві в Шікаґо. — Вистава відбудеться в днях 19-30 листопада.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 28. жовтня 1950 помер по тяжкій і довгій недузі в 59 році життя

ГРИГОРІЙ БАРДАК

довголітній член Тов. Б. Хмельницького від. 158 У. Н. Союзу в Брукліні Н. Й., в котрім займав всякі уряди на протязі довгих літ. Походив з Отиневич, повіт Бібрка, Зах. Україна. Вступив до Союзу в 1914 р.

Полишив в смутку жінку Софію, сина Івана, дочки Марію і Посифину, невістку — зятя, 4-ох внуків. Похорон відбувся у вівторок 31. жовтня з похоронного заведення до Укр. Гр.-Кат. Церкви Сош. св. Духа, при участі родини, знайомих і членів Товариства. Похоронено Його на цвинтарі св. Івана в Maspeth, N. Y.

В. Н. П.

М. Баглай, секр.

✝

В першу річницю смерти блаж. памяти інспект.

ДМИТРА КВАСНИЦІ

відправиться

в неділю, 19. листопада 1950 по двонадцятій

в церкві св. Юра в Ню Йорку

ПАНАХИДА

на яку запрошують всіх друзів і знайомих горем прибиті

жінка, діти і рідня.

ТАРЗАН, ч. 2474. Переможець і переможений

У смертельнім бою Скондер ще раз пробував вжити своєї зброї...

... тільки на те, щоб хтось вибив її йому з рук.

В одній хвилині боротьба скінчилася.

Напів утопленого і цілком зломаного вбивника тягнув Тарзан на беріг... саме в хвилину, коли літак під'їхав на колесах.